

Maria KONOPNICKA

Prof. dr hab. Jan Data

Konopnicka Maria z Wasiłowskich, pseud. Jan Sawa i in., ur. 23 V 1842 w Suwałkach, zm. 8 X 1910 we Lwowie, poetka, nowelistka, pisarka dla dzieci i młodzieży, tłumaczka, publicystka, krytyk.

Od 1878 zamieszkała w Warszawie, gdzie rozwinęła wielostronną działalność literacką i społeczną. Wiele podróżowała. W 1883 wyjechała do Włoch. W 1884 do Pragi. W 1890 na stałe opuściła Warszawę. Przebywała odtąd za granicą: Niemcy, Włochy, Francja, Szwajcaria oraz miejscowości kuracyjne Austrii i Czech, okolicznościowo tylko wracając do kraju. Rezultatem literackim licznych podróży były m.in. *Wrażenia z podróży* (1884).

W 1906 roku przebywała ponad miesiąc w Gdańsku – od początku kwietnia do pierwszych dni maja. W rok później ukończyła w Żarnowcu nowelę *W Gdańsku* przedstawiającą dzieje mieszanej rodziny rycerza polskiego Mikołaja Myszkowskiego, który wzenił się w patrycjuszowską rodzinę Mökinsów, gdańskich Niemców.

Była współorganizatorką protestu opinii świat. przeciw pruskim represjom wobec dzieci polskim we

Maria Konopnicka, born to the Wasiłowski family, used the pseudonym Jan Sawa and others. She was born on 23 May 1842 in Suwałki and died on 8 October 1910 in Lwów. She was a poet, a novelist, a writer for children and youth, a translator, journalist and critic.

From 1878 she lived in Warsaw, where she engaged in wide literary and social activity. She travelled extensively. In 1883 she went to Italy, in 1884 to Prague. In 1890 she left Warsaw for good and stayed abroad: in Germany, Italy, France, Switzerland and in Austrian and Czech health resorts, returning to Poland only occasionally. The literary outcome of her numerous journeys was, among other things, *Wrażenia z podróży* (1884).

In 1906 she stayed over a month in Gdańsk - from the beginning of April to the first days of May. The next year, in Żarnowiec, she finished the novel *W Gdańsku*, which portrays the life of the mixed family of the Polish knight, Mikołaj Myszkowski, who married into the patrician family of the Mökins, Gdańsk Germans.

She was the co-organiser of the protest of world opinion against the repressive Prussian measures

Wrześni (1901-02) i ustawom uwłaszczeniowym (m.in. 1908), gdy ogłosiła *Rotę* oraz prześladowaniom unitów. Na 25-lecie pracy pisarskiej (1903) otrzymała w darze narodowym dworek w Żarnowcu koło Krosna na Pogórzu Karpackim. Mieszkała tu odbywając podróże na południe Europy, głównie do Włoch. Pochowana na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie.

Debiutowała wierszem *W zimowy poranek* ("Kaliszanin" 1870), właściwym jednak startem poetyckim był cykl *W górach* ("Tygodnik Ilustrowany" 1876).

Pierwsze dziesięciolecie twórczości Konopnickiej ugruntowało wśród współczesnych jej pozycję jako poetki. Fragmenty dramatyczne *Z przeszłości* (1881), trzy serie *Poezji* (1881, 1883, 1887) wraz z włączonymi w dnie z nich *Obrazkami*, poemat *Imagina* (ogł. częściami od 1886, wyd. 1913), stały się ważnymi zjawiskami w literaturze okresu, bodźcem ostrych dyskusji ideowych. Podejmowały radykalne inspiracje światopoglądu romant. i wzorca romantycznej poetyki, sięgały do antyfeudalnych i wolno-myślnych dążeń i pozytywistycznych. Najwcześniej skryształizowaną dziedziną ujawniającą poetycką indywidualność Konopnickiej okazały się wiersze stylizowane na pieśni ludowe, obecne od debiutu, najsilniej dominujące w serii II i III (m.in. cykle *Wieczorne pieśni*, *Na fujarce*, *Z łak i pół*, *Łzy i pieśni*, *Piosenki i pieśni*, *Po rosie*, *Pieśni bez*

towards Polish children in Września (1901-1902) and the enfranchisement acts (among others in 1908), when she declaimed *Rota*, and against the persecutions of the Uniates. On the twenty-fifth anniversary of her literary career (1903) she received a small manor-house in Żarnowiec near Krosno in the Carpathian Mountains as a gift from the nation. She used to stay there when she was making her journeys around southern Europe, mainly to Italy. She is buried in the Łyczakowski Cemetery in Lwów.

She made her debut with a poem *W zimowy poranek* (published in "Kaliszanin" 1870), however her real poetical start was the cycle *W górach* ("Tygodnik Ilustrowany" 1876).

The first decade of her literary activity established her position as a poet among her contemporaries. The fragments of a drama *Z przeszłości* (1881), three series of *Poezja* (1881, 1883, 1887) two of which included *Obrazki*, the poem *Imagina* (appearing in parts from 1886, published in its entirety in 1913), became important phenomena in the literature of the period, a stimulus to fierce ideological discussions. Her works drew on the radical inspirations of the Romantic outlook and the model of Romantic poetics, and reached for anti-feudal and independent Positivistic aims. The sphere which crystallised itself at the earliest time and which revealed Konopnicka's poetic individuality became the poems stylised into folk songs, which had been present from

echa), ale powstające do ostatnich lat twórczości.

Prozę nowelistyczną, która po latach wytrzymała próbę czasu lepiej aniżeli utwory poetyckie, uprawiała od 1882. Początkowo czerpała inspiracje z doświadczeń Prusa, Sienkiewicza, Orzeszkowej, następnie rozwinęła własne pomysły w dziedzinie małych form. Po debiutanckim zbiorze *Cztery nowele* (1888) już zbiór *Moi znajomi* (1890), a wkrótce *Na drodze* (1893), *Nowele* (1897), *Ludzie i rzeczy* (1898), *Na normandzkim brzegu* (1904), ujawniły w rozległej skali indywidualny kunszt jej narracji i kompozycji. Koncentrując się na tematyce współczesnej, respektując wymogi poetyki realistycznej uprawiała różnorodne jej odmiany: szkice reportażowe (*Za kratą* 1886, *Obrazki więzienne* 1887-88), narracje wspomnieniowe, portretowe studia psychologiczne, opowiadania o rozwiniętej fabule i rozbudowanych opisach środowisk.

Utwory dla dzieci. prozatorskie i poetyckie, ogłaszane od 1884, eliminujące natrętny dydaktyzm, rozbudzające wrażliwość estetyczną odbiorców, łączące autentyzm i fantastykę, były rewelacją w tej dziedzinie pisarstwa. Do najwartościowszych osiągnięć Konopnickiej w tej mierze należy poetycka opowieść prozą i wierszem *O krasnoludkach i sierotce Marysi* (1896). Do dziś wznawia się też *O Janku*

her debut, and which became dominating in series II and III (among other things, the cycles *Wieczorne pieśni*, *Na fujarce*, *Z łąk i pól*, *Łzy i pieśni*, *Piosenki i pieśni*, *Po rosie*, *Pieśni bez echa*), continuing until the last years of her literary activity.

The prose of short stories, which after years endured the test of time better than her poetry, was cultivated by her from 1882. Initially, she drew inspiration from the experiences of Prus, Sienkiewicz and Orzeszkowa, then she developed her own ideas in the sphere of small forms. After her debut collection *Cztery nowele* (1888), the collection *Moi znajomi* (1890), and soon afterwards *Na drodze* (1893), *Nowele* (1897), *Ludzie i rzeczy* (1898), *Na normandzkim brzegu* (1904), revealed on a wide scale the individual artistry of her narration and composition. Concentrating on contemporary issues and respecting the requirements of realistic poetics, she cultivated different variations of the poetics, such as: reportage sketches (*Za kratą* 1886, *Obrazki więzienne* 1887-88), narrative memoirs, psychological portrait studies and stories with a developed plot and descriptions of various milieux.

Works for children, in prose and verse, published from 1884, eliminating importunate didacticism, arousing the aesthetic sensitivity of the reader and combining authenticity and fantasy, were a revelation in this domain of writing.

Wędrowniczku! (1893) i *Na jagody* (1903)

Pan Balcer w Brazylii, poemat epicki w sześciu pieśniach, ukazuje – z perspektywy uczestnika i obserwatora, obrotnego kowala Balcera – losy emigracyjnej tułaczki chłopskiej, którym Konopnicka nadała sens symboliczny: męczeńskiej drogi ludu. W cierpieniach i walce staje się on gospodarzem ojczyzny.

To the most valuable accomplishments of this kind belongs the poetic story written in prose and verse, *O krasnoludkach i sierotce Marysi* (1896). *O Janku wędrowniczku* (1893) and *Na jagody* (1903) are reissued up to this day.

Pan Balcer w Brazylii, an epic poem in six cantos, shows, from the viewpoint of the participant and observer, the shrewd smith Balcer and the history of the peasants' emigration exile, to which Konopnicka gave a symbolical meaning: the martyrs' pilgrimage of people. In sufferings and struggle he becomes the lord of his fatherland.

BIBLIOGRAFIA - BIBLIOGRAPHY

- A.Brodzka, *O nowelach Marii Konopnickiej*, Warszawa 1958.
- M.Szypowska, *Konopnicka jakiej nie znamy*, Warszawa 1963.
- A.Brodzka, *Maria Konopnicka*, Warszawa 1975.
- *Konopnicka i współczesny jej świat literacki*. Wstęp J.Cieślikowski, posłowie S.Szwalbe, Warszawa 1969.
- *Maria Konopnicka. Materiały z sesji naukowej w 60 rocznicę śmierci poetki*. Red. K.Tokarzówna, Warszawa 1972.
- J.Nowakowski, *Spotkania nad Arnem - Konopnicka o Lenartowiczu*, Warszawa 1970.
- Z.Mocarska, *Maria Konopnicka "Na normandzkim brzegu". Próba odczytania refleksyjnego podtekstu utworu*, "Ruch Literacki" R.XV, 1974, z.2.
- *Konopnicka wśród jej współczesnych*, Warszawa 1976.
- K.Chruściński, *Posłowie*, w: M.Konopnicka, *W Gdańsku*, Warszawa 1977.
- J.Bachórz, *Wstęp*, w: M.Konopnicka, *Na normandzkim brzegu*, Gdańsk 1978.
- J.Baculewski, *Maria Konopnicka*, Warszawa 1978.
- J.Nowakowski, *Wstęp*, w: M.Konopnicka, *Utwory poetyckie*, t.1. Wybór i opracowanie M.Zięba, Warszawa 1988.
- B.Bobrowska, *Konopnicka na szlakach romantyków*, Warszawa 1997.

UTWORY WYBRANE - SELECTED WORKS

BIOGRAMY

WIRTUALNA BIBLIOTEKA
LITERATURY POLSKIEJ
VIRTUAL LIBRARY OF POLISH
LITERATURE

OPRACOWANIE: MAREK ADAMIEC